

ELİT SPORCULARIN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**Nahit ÖZDAYI¹****Oğuzhan YONCALIK²****ÖZET**

Araştırma, farklı branşlardaki elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma gönüllü katılım gösteren Futbol, Basketbol, Voleybol, Hentbol, Güreş, Boks, Atletizm, Judo branşlarından toplam 554 elit sporcu ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verilerini elde etmek için Sporda Duygusal Zekâ Envanteri yararlanılmıştır. Elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerini belirlemek için Shutte ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen, Lane ve arkadaşları (2009) tarafından revize edilerek sporda kullanım için uyarlanan ve Türkçe formunun geçerliği ve güvenilirliği Adiloğulları ve Görgülü (2015) tarafından yapılan “Sporda Duygusal Zekâ Envanteri” kullanılmıştır. Ölçek 5 alt boyut ve 19 maddeden oluşmaktadır. Elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyete, yaşa, spor yapma sürelerine ve branşa göre ortalamaları incelediğinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Bir diğer önemli bulgu olarak; elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin eğitim durumlarına bağlı farklılaştığı saptanmıştır. Lisans mezunu olanların Kendi Duygularını Değerlendirme ve Duyguları Düzenleme hariç anlamlı düzeyde yüksek duygusal zekâyâ sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler; Spor, Duygusal Zekâ, Elit Sporcu**AN INVESTIGATION OF ELITE ATHLETES' EMOTIONAL INTELLIGENCE IN ACCORDANCE WITH SOME VARIABLES****ABSTRACT**

This study aims to investigate elite athletes' emotional intelligence in accordance with several variables. The sample group of the study consisted of 554 volunteer elite athletes in the branches of football, volleyball, handball, wrestling, box, athletics and judo. The Emotional Intelligence Inventory was used to collect data. To obtain data on elite athletes' levels of emotional intelligence, The Turkish version of The Inventory of Emotional Intelligence among Sportsmen and Sportswomen that was validated by Adiloğulları and Görgülü (2015) was used to collect data previously developed by Shutte et al. (1998) and adopted by Lane et al. (2009). The scale consisted of 5 sub-dimension and 19 items. Results showed that there was no statistically significant difference between the levels of emotional intelligence and gender, age, activity durations and branches. On the other hand, it was found that the levels of emotional

¹ Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi BESYO, Spor Yönetimi, nahitozdayi@balikesir.edu.tr

² Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ABD, oguzhanyoncalik@kku.edu.tr

intelligence significantly differed regarding educational levels. In other words, it was noted that undergraduate athletes had a high level of emotional intelligence except their self-evaluation and organization of emotions.

Keywords: Sports, Emotional Intelligence, elite athletes

GİRİŞ

İnsan zihni, algılama ve anlamlandırma konusunda birbirinden farklı fonksiyonlara sahiptir ve bu fonksiyonların her biri sağlıklı bir şekilde kullanılabilirdiği süre zarfında, bireyin kendisini anlaması ve ifade etmesi açısından en önemli görevi üstlenmektedir. Bu şekilde bireyin yaşamını doğru bir şekilde sürdürebilmesi ve doğru bir şekilde düşünebilmesi açısından zihninin tüm fonksiyonlarını gerektiği noktalarda, gerektiği ölçüde kullanması büyük önem arz etmektedir.

Belki de insan zihninin, son yıllarda sıklıkla dile getirildiği şekilde, en fazla aktif olan fonksiyonu olarak duygusal zekâ, bireyin kendisi ile yaşadığı iletişim kadar dışarıdaki dünya ile ve diğer bireyler ile olan iletişimde de yönlendirici bir etkiye sahiptir. İnsanın yaşadığı her anı düşünerek ve hissederek yaşaması, buna göre tepkiler vermesi açısından duygusal zekâ, gerçek bir yönlendiricidir ve son yıllarda daha fazla dile getirilen bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Kavramsal olarak bakıldığında duygusal zekâ, insanın kendisini ve çevresini duygusal anlamda değerlendirip son noktada bir tanımlama gerçekleştirmesi, bu tanımlama sonucunda da kendisini tanımlayabilecek bir kimlik oluşturması, hayata kendi bakış açısını belirlemesidir (Çetinkaya ve Alparslan, 2011).

Dulewicz ve Higgs (1999) duygusal zekâ konusunda yapmış oldukları tanımlamada, “bireysel olarak duyguların farkında olunması, söz konusu duyguların kontrol altında tutulabilmesi, değişen şartlar altında, bu şartlara karşı direnme gücünün kaybedilmemesi ve diğer bireylerin düşünce ve duygularının daha detaylı olarak anlamlandırılabilmesi adına sahip olunan bilinç ve faaliyetler bütünü” değerlendirmesini yapmışlardır.

Bu şekilde duygusal zekâ açısından bireyin kendisi son derece büyük bir öneme sahipken, aynı zamanda çevre ile olan ilişkilerde de duygusal zekânın belirleyici ve yönlendirici etkisinin değeri ortaya çıkmaktadır. Kendi düşünsel kimliğini oluşturan bir birey için durum sadece bununla sınırlı kalmamakta, bunun ötesinde diğer bireylerin düşünce ve yaşamlarının da değerlendirilerek onlara dair bir düşünsel kimlik oluşturulması söz konusudur.

Duygusal zekânın oluşumu, zihinsel ve ruhsal anlamda bir dengenin kurulması ile doğrudan alakalıdır. Özellikle olumlu düşünme, çözüm üretme ve çevresel faktörü göz önünde bulundurma gibi yaklaşımlar, bireyin hayatına ve duygusal zeka yetisi ile ilgili faaliyetlerine bir denge getirmesini sağlamaktadır. Bu şekilde, bireyin kazandığı özgüven, başarı odaklılık, sorun çözebilme ve diğer bireyler ile iletişim kurma konusunda kendi yeteneklerinin ortaya çıkışı konusunda yönlendirici bir gücü olmaktadır (Harrod ve Scheer, 2005).

Duygusal zekâ ile birlikte etkileşim sürecinin bir çıktısı olarak bilişsel zekâ kavramı bireyin kendisini hayatının her noktasında kontrol etmesi adına etkilidir; duygusal zekanın temel görevi zihnin rutin işleyişi ve karar mekanizmasının işletilmesinde sorumluluk üstlenmek iken bilişsel zeka temel duygulara yön vermektedir. Genel olarak duygusal zekâ ile bilişsel zekanın ortak olarak hareket etmesi gerektiğine dair bir inanış söz konusu olsa da mutlak olarak her birey için hayatın sorunlu anlarında düşünme zorluğu ve kontrol kaybı söz konusu olabilmektedir. İnsan, rasyonel düşünme temelinde hareket eden bir varlık olsa da çoğunlukla duygular daha fazla ön plana çıkmaktadır ve bu vesile ile de duygusal zekânın bireyi yönlendiren yegane faktör olduğu anlaşılmaktadır (Yelkikalan ve ark., 2012).

Cooper ve Sawaf (1997) bu konuya dair ortaya koydukları yaklaşımlarında, duygusal zekânın bir bütünü ifade ettiğini dile getirmişlerdir. Bu bütünün içerisinde bireyin hisleri, hislerinin onu yönlendirme gücü, sahip olduğu zihinsel enerji, tecrübeleri, insani ilişkileri ve algılama yeteneği yer almaktadır. Bir bakıma ikilinin değerlendirmelerine göre duygusal zekâ birey için bir rutini ifade etse de onun verimli bir şekilde ve kişisel çıkarlar adına kullanılabilmesi bireyin zihinsel ve ruhsal yetenekleri ile de doğrudan alakalıdır.

Duygusal zekâ, birey açısından gelişime açık bir kavramı işaret etmektedir. Buna göre duygusal zekâ, zaman içerisinde insanların geliştirebileceği, içerisine kendilerinden bir şeyler katabilecekleri ve kendi modellerini, fikirlerini geliştirmelerini sağlayacak bir olgudur. Yapılan araştırmalarda, zihinsel kapasiteleri ve algılamaları yüksek düzeyde olan bireylerin sosyal hayatlarında ve iş yaşantılarında bireysel ilişkilerinin çok da yüksek olmadığını ortaya koymuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde duygusal zekâ, bir kişinin ne denli zeki olduğuna bakılmadan, onun kendisini nasıl algıladığını ve nasıl ifade ettiğini önemsemektedir. Bu da zaman içerisindeki tecrübelerle yerleşmekte ve mutlak olarak bireyin zekasından, muhakeme yeteneğinden beslenmektedir (Tuğrul, 1999).

YÖNTEM

Duygusal zekâ ölçeği olarak Shutte ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen ve Lane ve arkadaşları (2009) tarafından revize edilerek sporda kullanım için uyarlanan “Sporda Duygusal Zekâ Envanteri” kullanılmıştır. Türkçe formunun geçerliği ve güvenilirliği Adiloğulları ve Görgülü (2015) tarafından yapılarak Türk araştırmacılar için kullanılabilir hale getirilmiştir. Ölçek; başkalarının duygularını değerlendirme (4 madde), kendi duygularını değerlendirme (3 madde), duyguları düzenleme (2 madde), sosyal beceriler (3 madde) ve duyguların kullanımı (6 madde) olarak beş alt boyuttan oluşmaktadır. 19 madde ve 5 alt boyuttan oluşan sporda duygusal zekâ envanteri, 157 kadın (yaş=20,10±1,95yıl) ve 247 erkek (yaş=21,25±2,18yıl) olmak üzere toplam 404 (yaş=20,80±2,17yıl) sporcuya uygulanmıştır. Adiloğulları ve Görgülü ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,91 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada duygusal zekâ ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0,927$ olarak yüksek derecede güvenilir bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi sürekli değişkenler arasında doğrusal ilişkinin kuvveti (derecesi) ve yönünün belirlemek üzere uygulanır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında nedensellik ilişkisini belirlemek üzere; bağımsız değişkenler yardımıyla zor elde edilen bağımlı değişken değerini kestirmek için regresyon analizi uygulanır (http://www.istatistikanaliz.com/regresyon_analizi.asp). Elde edilen bulgular %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Elit Sporcuların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	291	52,5
	Bayan	263	47,5
	Toplam	554	100,0
Yaş Grubu	18-23	422	76,2
	24-29	132	23,8
	Toplam	554	100,0
Branşı	Futbol	148	26,7
	Basketbol	57	10,3
	Voleybol	103	18,6
	Hentbol	59	10,6
	Güreş	61	11,0
	Boks	15	2,7
	Atletizm	65	11,7
	Judo	46	8,3

	Toplam	554	100,0
Eğitim Durumu	Önlisans	208	37,5
	Lisans	346	62,5
	Toplam	554	100,0
Aktif Olarak Spor Yapma Süresi	1-5 Yıl	73	13,2
	6-10 Yıl	278	50,2
	11-15 Yıl	161	29,1
	16 Yıl Ve üstü	42	7,6
	Toplam	554	100,0
Elit Düzeyde Spor Yapma Süresi	1-4 Yıl	262	47,3
	5-8 Yıl	220	39,7
	9 Yıl Ve üstü	72	13,0
	Toplam	554	100,0

Elit sporcular cinsiyet değişkenine göre 291'i (%52,5) erkek, 263'ü (%47,5) bayan olarak dağılmaktadır. Elit sporcular yaş grubu değişkenine göre 422'si (%76,2) 18-23, 132'si (%23,8) 24-29 olarak dağılmaktadır. Elit sporcular branşı değişkenine göre 148'i (%26,7) futbol, 57'si (%10,3) basketbol, 103'ü (%18,6) voleybol, 59'u (%10,6) hentbol, 61'i (%11,0) güreş, 15'i (%2,7) boks, 65'i (%11,7) atletizm, 46'si (%8,3) judo olarak dağılmaktadır. Elit sporcular eğitim durumu değişkenine göre 208'i (%37,5) önlisans, 346'sı (%62,5) lisans olarak dağılmaktadır. Elit sporcular aktif olarak spor yapma süresi değişkenine göre 73'ü (%13,2) 1-5 yıl, 278'i (%50,2) 6-10 yıl, 161'i (%29,1) 11-15 yıl, 42'si (%7,6) 16 yıl ve üstü olarak dağılmaktadır. Elit sporcular elit düzeyde spor yapma süresi değişkenine göre 262'si (%47,3) 1-4 yıl, 220'si (%39,7) 5-8 yıl, 72'si (%13,0) 9 yıl ve üstü olarak dağılmaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Elit Sporcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	Erkek	291	17,203	3,920	-1,623	0,105
	Bayan	263	17,726	3,644		
Kendi Duygularını Değerlendirme	Erkek	291	11,574	2,904	-1,887	0,060
	Bayan	263	12,034	2,828		
Duyguları Düzenleme	Erkek	291	7,615	2,028	-1,450	0,148
	Bayan	263	7,852	1,788		
Sosyal Beceriler	Erkek	291	11,151	2,817	-0,617	0,538
	Bayan	263	11,300	2,873		

Duyguların Kullanımı	Erkek	291	23,337	5,072	-0,032	0,975
	Bayan	263	23,350	4,598		
Genel Duygusal Zekâ	Erkek	291	70,880	14,029	-1,192	0,234
	Bayan	263	72,262	13,185		

Araştırmaya katılan elit sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme, kendi duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme, sosyal beceriler, duyguların kullanımı, genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Elit Sporcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Yaş Grubu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Bşkalarının Duygularını Değerlendirme	18-23	422	17,483	3,922	0,356	0,701
	24-29	132	17,349	3,377		
Kendi Duygularını Değerlendirme	18-23	422	11,818	2,918	0,367	0,713
	24-29	132	11,712	2,739		
Duyguları Düzenleme	18-23	422	7,737	1,920	0,209	0,835
	24-29	132	7,697	1,926		
Sosyal Beceriler	18-23	422	11,282	2,854	0,888	0,375
	24-29	132	11,030	2,807		
Duyguların Kullanımı	18-23	422	23,351	4,907	0,067	0,945
	24-29	132	23,318	4,676		
Genel Duygusal Zekâ	18-23	422	71,671	13,778	0,415	0,679
	24-29	132	71,106	13,232		

Araştırmaya katılan elit sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme, kendi duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme, sosyal beceriler, duyguların kullanımı, genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının yaş grubu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Elit Sporcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Branşı Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	Futbol	148	17,291	3,691	1,711	0,104
	Basketbol	57	17,368	2,801		
	Voleybol	103	17,971	3,079		
	Hentbol	59	17,898	4,346		
	Güreş	61	16,082	5,197		
	Boks	15	18,067	4,682		
	Atletizm	65	17,785	3,847		
	Judo	46	17,478	3,068		
Kendi Duygularını Değerlendirme	Futbol	148	11,784	2,702	1,588	0,136
	Basketbol	57	12,281	2,789		
	Voleybol	103	12,262	2,449		
	Hentbol	59	11,271	2,964		
	Güreş	61	11,033	3,559		
	Boks	15	12,267	3,882		
	Atletizm	65	11,739	2,912		
	Judo	46	11,761	2,726		
Duyguları Düzenleme	Futbol	148	7,561	1,997	1,085	0,372
	Basketbol	57	8,018	1,620		
	Voleybol	103	8,058	1,583		
	Hentbol	59	7,593	1,984		
	Güreş	61	7,410	1,978		
	Boks	15	7,800	2,305		
	Atletizm	65	7,785	2,140		
	Judo	46	7,652	2,057		
Sosyal Beceriler	Futbol	148	10,804	2,707	1,276	0,260
	Basketbol	57	11,737	2,636		
	Voleybol	103	11,689	2,794		
	Hentbol	59	11,153	3,022		
	Güreş	61	11,115	2,922		
	Boks	15	11,800	3,212		

	Atletizm	65	11,169	3,034		
	Judo	46	11,000	2,821		
Duyguların Kullanımı	Futbol	148	22,628	5,043	1,379	0,212
	Basketbol	57	24,474	4,197		
	Voleybol	103	23,952	4,600		
	Hentbol	59	22,797	5,483		
	Güreş	61	23,295	5,181		
	Boks	15	24,533	5,027		
	Atletizm	65	23,323	4,747		
	Judo	46	23,283	4,059		
Genel Duygusal Zekâ	Futbol	148	70,068	13,695	1,401	0,202
	Basketbol	57	73,877	11,559		
	Voleybol	103	73,932	11,593		
	Hentbol	59	70,712	15,465		
	Güreş	61	68,934	15,930		
	Boks	15	74,467	16,488		
	Atletizm	65	71,800	14,134		
	Judo	46	71,174	12,135		

Araştırmaya katılan elit sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme, kendi duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme, sosyal beceriler, duyguların kullanımı, genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının branşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Elit Sporcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Eğitim Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	Önlisans	208	17,202	4,296	-1,199	0,256
	Lisans	346	17,601	3,461		
Kendi Duygularını Değerlendirme	Önlisans	208	11,240	3,130	-3,541	0,001
	Lisans	346	12,124	2,659		
Duyguları Düzenleme	Önlisans	208	7,611	1,997	-1,111	0,267
	Lisans	346	7,798	1,871		
Sosyal Beceriler	Önlisans	208	10,760	3,088	-2,990	0,004
	Lisans	346	11,500	2,650		
Duyguların Kullanımı	Önlisans	208	22,279	5,119	-4,061	0,000
	Lisans	346	23,983	4,568		
Genel Duygusal Zekâ	Önlisans	208	69,091	14,687	-3,300	0,002
	Lisans	346	73,006	12,769		

Araştırmaya katılan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanları ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-3.541$; $p=0.001<0,05$). Lisans mezunu olan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanları ($x=12,124$), önlisans mezunu olan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanlarından ($x=11,240$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan elit sporcuların sosyal beceriler puanları ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2.990$; $p=0.004<0,05$). Lisans mezunu olan elit sporcuların sosyal beceriler puanları ($x=11,500$), önlisans mezunu olan elit sporcuların sosyal beceriler puanlarından ($x=10,760$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan elit sporcuların duyguların kullanımı puanları ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-4.061$; $p=0.000<0,05$). Lisans mezunu olan elit sporcuların duyguların kullanımı puanları ($x=23,983$), ön lisans mezunu olan elit sporcuların duyguların kullanımı puanlarından ($x=22,279$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan elit sporcuların genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı

bulunmuştur ($t=-3.300$; $p=0.002<0,05$). Lisans mezunu olan elit sporcuların genel duygusal zekâ puanları ($x=73,006$), ön lisans mezunu olan elit sporcuların genel duygusal zekâ puanlarından ($x=69,091$) yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan elit sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme puanları ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Elit Sporcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Aktif Olarak Spor Yapma Süresi Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Bşkalarının Duygularını Değerlendirme	1-5 Yıl	73	16,343	4,224	3,264	0,021	2 > 1
	6-10 Yıl	278	17,853	3,736			
	11-15 Yıl	161	17,280	3,750			
	16 Yıl Ve üstü	42	17,381	3,246			
Kendi Duygularını Değerlendirme	1-5 Yıl	73	10,726	3,203	7,073	0,000	2 > 1 4 > 1 2 > 3
	6-10 Yıl	278	12,212	2,686			
	11-15 Yıl	161	11,404	2,978			
	16 Yıl Ve üstü	42	12,357	2,438			
Duyguları Düzenleme	1-5 Yıl	73	7,548	1,986	0,454	0,715	
	6-10 Yıl	278	7,809	1,886			
	11-15 Yıl	161	7,658	2,016			
	16 Yıl Ve üstü	42	7,762	1,665			
Sosyal Beceriler	1-5 Yıl	73	10,411	3,295	4,060	0,007	2 > 1 4 > 1
	6-10 Yıl	278	11,396	2,795			
	11-15 Yıl	161	11,050	2,792			
	16 Yıl Ve üstü	42	12,143	2,079			
Duyguların Kullanımı	1-5 Yıl	73	22,685	5,439	2,413	0,066	
	6-10 Yıl	278	23,489	4,777			
	11-15 Yıl	161	22,969	4,969			
	16 Yıl Ve üstü	42	24,952	3,238			
Genel Duygusal Zekâ	1-5 Yıl	73	67,712	15,160	3,817	0,010	2 > 1 4 > 1
	6-10 Yıl	278	72,759	13,104			
	11-15 Yıl	161	70,360	14,337			
	16 Yıl Ve üstü	42	74,595	9,622			

Araştırmaya katılan elit sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme puanları ortalamalarının aktif olarak spor yapma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,264$; $p=0,021<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Aktif olarak spor yapma süresi 6-10 yıl olan elit sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme puanları ($17,853 \pm 3,736$), aktif olarak spor yapma süresi 1-5 yıl olan elit sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme puanlarından ($16,343 \pm 4,224$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanları ortalamalarının aktif olarak spor yapma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=7,073$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Aktif olarak spor yapma süresi 6-10 yıl olan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanları ($12,212 \pm 2,686$), aktif olarak spor yapma süresi 1-5 yıl olan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanlarından ($10,726 \pm 3,203$) yüksek bulunmuştur. Aktif olarak spor yapma süresi 16 yıl ve üstü olan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanları ($12,357 \pm 2,438$), aktif olarak spor yapma süresi 1-5 yıl olan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanlarından ($10,726 \pm 3,203$) yüksek bulunmuştur. Aktif olarak spor yapma süresi 6-10 yıl olan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanları ($12,212 \pm 2,686$), aktif olarak spor yapma süresi 11-15 yıl olan elit sporcuların kendi duygularını değerlendirme puanlarından ($11,404 \pm 2,978$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan elit sporcuların sosyal beceriler puanları ortalamalarının aktif olarak spor yapma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,060$; $p=0,007<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Aktif olarak spor yapma süresi 6-10 yıl olan elit sporcuların sosyal beceriler puanları ($11,396 \pm 2,795$), aktif olarak spor yapma süresi 1-5 yıl olan elit sporcuların sosyal beceriler puanlarından ($10,411 \pm 3,295$) yüksek bulunmuştur. Aktif olarak spor yapma süresi 16 yıl ve üstü olan elit sporcuların sosyal beceriler puanları ($12,143 \pm 2,079$), aktif olarak spor yapma süresi 1-5 yıl olan elit sporcuların sosyal beceriler puanlarından ($10,411 \pm 3,295$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan elit sporcuların genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının aktif olarak spor yapma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,817$; $p=0,010<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Aktif olarak spor yapma süresi 6-10 yıl olan elit sporcuların genel duygusal zekâ puanları ($72,759 \pm 13,104$), aktif olarak spor yapma süresi 1-5 yıl olan elit sporcuların genel duygusal zekâ puanlarından ($67,712 \pm 15,160$) yüksek bulunmuştur. Aktif olarak spor yapma süresi 16 yıl ve üstü olan elit

sporcuların genel duygusal zekâ puanları ($74,595 \pm 9,622$), aktif olarak spor yapma süresi 1-5 yıl olan elit sporcuların genel duygusal zekâ puanlarından ($67,712 \pm 15,160$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan elit sporcuların duyguları düzenleme, duyguların kullanımı puanları ortalamalarının aktif olarak spor yapma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Elit Sporcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Elit Düzeyde Spor Yapma Süresi Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	1-4 Yıl	262	17,546	4,067	0,753	0,472
	5-8 Yıl	220	17,227	3,565		
	9 Yıl Ve üstü	72	17,792	3,464		
Kendi Duygularını Değerlendirme	1-4 Yıl	262	11,660	3,083	0,570	0,566
	5-8 Yıl	220	11,882	2,737		
	9 Yıl Ve üstü	72	12,000	2,484		
Duyguları Düzenleme	1-4 Yıl	262	7,737	1,976	2,150	0,117
	5-8 Yıl	220	7,586	1,932		
	9 Yıl Ve üstü	72	8,125	1,618		
Sosyal Beceriler	1-4 Yıl	262	11,199	2,970	2,185	0,114
	5-8 Yıl	220	11,046	2,828		
	9 Yıl Ve üstü	72	11,847	2,311		
Duyguların Kullanımı	1-4 Yıl	262	23,183	5,185	1,932	0,146
	5-8 Yıl	220	23,191	4,738		
	9 Yıl Ve üstü	72	24,389	3,710		
Genel Duygusal Zekâ	1-4 Yıl	262	71,324	14,573	1,575	0,208
	5-8 Yıl	220	70,932	13,320		
	9 Yıl Ve üstü	72	74,153	10,628		

Araştırmaya katılan elit sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme, kendi duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme, sosyal beceriler, duyguların kullanımı, genel duygusal zeka puanları ortalamalarının elit düzeyde spor yapma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyete, yaşa, spor yapma sürelerine ve bransa göre ortalamaları incelediğinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Bu bulgudan farklı olarak; Harrod ve Scheer (2005) gerçekleştirdikleri çalışmalarında katılımcıların duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırdıkları ve kızların lehine anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu dikkat çekmiştir. Benzer şekilde, Göçet (2006) ve Harrod ve Scheer'in (2005) araştırma bulguları da cinsiyetin anlamlı farklılaşma yarattığını desteklemektedir. Aynı çalışmada yaşın duygusal zekâ seviyesinin belirlenmesinde farklılık oluşturmadığı bulgusu, bu çalışma bulgusu ile tutarlıdır. Bu sonucu destekleyen farklı çalışmalar da mevcuttur (Çelik ve Deniz, 2008; Acar, 2007). Söz konusu çalışmalarda, yaş arttıkça duygusal zekânın da artacağını belirten çalışmalar da söz konusudur (Baron ve ark. 2000). Dolayısıyla, literatürden farklı sonuç elde edildiğini belirtmek yanlış olmayacaktır.

Kamin'in (2000) Amerikan beyzbol oyuncularını üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada sporcuların başarı istatistikleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki saptamıştır. Bunun yanı sıra, Costarelli'nin (2009) dövüş sporcuları ve sporcu olmayan kişiler ile gerçekleştirdiği araştırmasında sporcuların duygusal zeka puan düzeylerinin, sporcu olmayanlara nazaran daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu da elde eden bulguları destekleyen bir sonuç olarak dikkat çekmektedir.

Bir diğer önemli bulgu olarak; elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin eğitim durumlarına bağlı farklılaştığı saptanmıştır. Lisans mezunu olanların Kendi Duygularını Değerlendirme ve Duyguları Düzenleme hariç anlamlı düzeyde yüksek duygusal zekâyâ sahip oldukları anlaşılmaktadır. Literatürü destekleyen bu sonucu başka çalışmalarda desteklemektedir (Gürbüz ve Yüksel, 2008; Aysel 2006). Bu bulgu ile duygusal zekânın eğitimle arttırılabileceği ve eğitim programları düzenlenirken bu durum üzerinde durulmasının gerekliliği ifade edilmelidir. Duygusal zekanın gelişmesinde, iş ortamında motivasyon ve performansı yüksek kişilerin yetişmesine fayda sağlayacağı ifade edilebilmektedir.

KAYNAKÇA

Acar E (2007). *İşletme yönetiminde duygusal zekânın yeri ve önemi üzerine bir araştırma*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Hatay

Adiloğulları İ, Görgülü R (2015). Sporda duygusal zekâ envanteri'nin uyarılama çalışması, *Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 2*, 83-94.

Aysel L (2006). *Liderlik ve duygusal zekâ*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Programı Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli.

Bar-On R, Brown J.M, Kirkcaldy, B.D, ve Thome E.P (2000). "Emotional expression and implications for occupational stress; an application of the emotional quotient inventory (EQ-i)", *Personality and Individual Differences*, 28(6): 1107-1118

Cooper R.K, Sawaf A (1997). *Executive EQ: emotional intelligence in leadership and organisations*, Grosset,Putnum, New York

Costarelli V, Stamou D (2009). Emotional intelligence, body image and disordered eating attitudes in combat sport athletes. *Journal of Exercise Science & Fitness*, 7(2), 104-111.

Çelik S.B, Deniz M.E (2008). “A Comparison of scouts’ emotional intelligence levels with regards to age and gender variables: a cross-cultural study”, *Elementary Education Online*, 7(2): 376-383

Çetinkaya Ö, Alparslan A. M (2011). Duygusal zekânın iletişim becerileri üzerine etkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.16, S.1 s.363-377.

Dulewicz V, Higgs M, Can (1999). Emotional intelligence br measured and developed, *Leadership & Organizational Development Journal*, Vol.: 20, No: 5, , Pp. 242-253.

Gürbüz S, Yüksel, M (2008). “Çalışma ortamında duygusal zekâ: iş performansı, iş tatmini, örgütsel vatandaşlık davranışı ve bazı demografik özelliklerle ilişkisi” *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(2):174-190.

Harrod N. R, Scheer S.D (2005). An Explanation of adolescent emotional intelligence in relation to demographic characteristics. *adolescence*, Vol.: 40, No: 159, Pp. 503-512.

Kamin D (2000). The relationship between Emotional intelligence levels and performance statistics of Ncaa division I-caliber baseball players. Souther Connecticut state University.

Lane A.M, Meyer, B.B, Devonport T.J, Kevin A.D, Thelwell R, Gill G.S, Diehl C.D.P, Wilson M, Weston N (2009). Validation of the emotional intelligence scale for use in sport. *Journal of Sport Science and Medicine*, 8, 289-295.

Schutte N.S, Malouff J.M, Hall L.E, Haggerty D J, Cooper J.T, Golden, C.J, Dornheim L (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, Vol. 25, s. 167-177.

Tuğrul C (1999). Duygusal Zekâ, *Klinik Psikiyatri*, Sayı: 1, , Ss. 12-20.

Yelkikala N, Hacıoglu G, Kiray A, Ezilmez B, Soylemezoglu E, Cetin H, Sonmez R, Öztürk S (2012). Emotional intelligence characteristics of students studying at various faculties and colleges of universities. *European Scientific Journal*, 8(8), 33-50.